

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

driemaandelijks tijdschrift
veertiende jaargang
nr. 3 september 1995

De

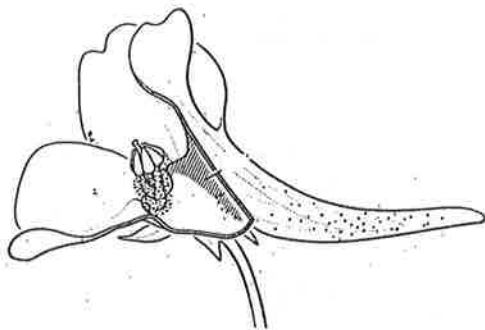
VRIENDEN van de PLANTENTUIN GENT

driemaandelijks tijdschrift
veertiende jaargang
nr. 3 september 1995

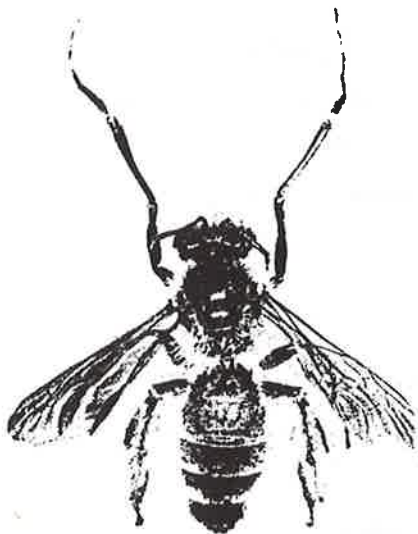
ISSN 0777 - 8821

Inhoud

<i>Diascia</i> , één uit de duizend (deel 2)	2-8
Spontane plantengroei van kazerne de Hollain	9-15
Iets voor u ? <i>Amsonia tabernaemontana</i>	16-18
Compost en de Nationale Plantentuin	19-20
Boomkolen	21
Bomen over bomen	22-23
Agenda 1995	24-25
De Vliegende Dood	26-35
Het Maaltepark (deel 1)	36-43
Paddestoelententoonstelling	44
Kransen met droog materiaal	45
Lezersforum	46-47
Colofon	48

Figuur 1. Overlangse doorsnede doorheen de bloem van *Diascia nana*. Let hierbij op de speciale inplanting van de meeldraden. De kleine zwarte puntjes in de spoor stellen de olie-afscheidende klieren voor.

Figuur 2. Een bovenaanzicht op een vrouwelijk exemplaar van *Rediviva emdeorum*.

Koen CAMELBEKE & Marc LIBERT
Plantentuin

In ons vorig nummer heeft u reeds kunnen kennismaken met onze plant van het jaar, *Diascia*. Enige belangrijke aspecten ontbraken nog, en enkele fascinerende wetenswaardigheden konden we u tevens niet onthouden. Vandaar...

Voor elk bloemetje een bijtje?

In Madagascar groeit een orchidee (*Angraecum sesquipedale*) met een nectarspoor tot 45 cm lang! Ooit voorspelde de vader van de evolutietheorie, Charles Darwin, dat een mot gevonden zou worden met een tong lang genoeg om de nectar in deze spoor te kunnen proeven. En inderdaad, deze voorspelling kwam uit.

Ook bij *Diascia* ofte *Tweespoortjes*, die in hun sporen (fig. 1) een door bijen geliefde vettige olie produceren, verwachtte men één of ander insect dat voor de bestuiving moest zorgen. De verwachtingen waren hoog gespannen, maar men kon zich niet echt voorstellen welk insect voor de bestuiving zou zorgen en wel om volgende twee redenen :

1. De nectarafscheidende klieren bij de meeste tweezijdig symmetrische bloemen staan in een centrale positie en zijn dus makkelijk bereikbaar voor de tong van het bezoekend insect. Bij *Diascia* daarentegen zijn er twee zijdelingse sporen op één bloem. Dit komt dus in feite overeen met de twee voorpoten van het bestuivend insect. Zo'n insect had men nog nooit gevonden in Zuid-Afrika, de natuurlijke omgeving van ons geslacht.
2. De sporen bij *Diascia* zijn smal en vrij lang (bij bepaalde soorten tot 25 mm) en dus is de olie in deze sporen moeilijk bereikbaar.

Desalniettemin, de bijen met zo'n smalle en opvallend verlengde voorpoten bestaan! Deze bijen, behorend tot het genus *Rediviva*, werden pas ontdekt in 1981. Het zijn steeds de vrouwelijke bijen die deze lange voorpoten hebben. Het zijn namelijk zij die zorgen voor het voedsel dat bestaat uit diascia-olie uit de sporen vermengd met wat diascia-pollen.

De afmetingen van deze voorpoten spreken makkelijk tot de verbeelding. Zo is er een soort *Rediviva longimanus* (*longus* = lang, *manus* = hand) met een lichaam van 14 mm en voorpoten tot 19 mm lang. De recent beschreven soort *R. emdeorum* heeft een lichaam van 15 mm en voorpoten tot 26 mm lang (fig. 2).

De bevruchting van *Diascia* bloemen door deze bijen gaat dan als volgt. Reeds vooraleer de bij landt op de bloem, moet ze de voorpoten in de twee sporen van de bloem plaatsen. Eénmaal de voorpoten aan de basis van de sporen komen, zijn ze in contact met de olieafscheidende klieren. Pas dan kan de bij neerstrijken en zo komt ze in contact met de 4 meeldraden en de daartussen liggende stamper van de *Diascia* bloem. De bij vliegt van plant tot plant en zorgt zo voor een efficiënte kruisbestuiving.

De positie van de meeldraden bij *Diascia* is trouwens nog een verhaal apart.

Soms staan alle 4 de meeldraden naar voren gericht, soms 2 naar voor en 2 naar boven, en soms staan alle 4 de meeldraden naar boven gericht. Dit alles afhankelijk van de soort natuurlijk. Er is tevens variatie in welke meeldraden wel en welke geen fertiel pollen vormen. Dit alles heeft zeer zeker een speciale functie met betrekking tot de bestuiving enerzijds en het tegengaan van hybridisatie anderzijds. Het fijne van dit verhaal is echter nog niet geweten, maar we houden u zeker op de hoogte.

***Diascia* in uw tuin**

In menig opzicht is *Diascia* bestemd voor de 'ambachtelijke' plantenliefhebber. Waarschijnlijk (ja, zelfs met zekerheid) zal het frêle assortiment nooit het klassieke gamma gaan vervolledigen, dus blijft het een boeiende zoektocht naar kwekers en collega's om uw collectie samen te stellen en ze als een kleine schat te koesteren.

Groene vingermensen zullen ook hier hun hart kunnen ophalen. Na een eerste hoofdbloei de planten terugsnijden, zaden oogsten en stekken nemen horen erbij, tenzij u de nog wat hoge prijs wilt betalen voor uw jaarlijkse aankoop (nu nog 70 tot 180 F per plantje).

Tevens blijft het zoeken naar geschikte standplaatsen en toepassingswijzen voor uw planten. Een warm hoekje dat toch niet gemarteld wordt door continu zon voor de vrij winterharde

soorten, een combinatie met andere overhangende balkonbakplanten in een 'hanging basket', een plaatsje in de zomerborder achter de borduursoortjes voor de hogere *Diascia rigescens* of *D. vigilis*.

En dan maar de bevindingen van uw collega's verzamelen, bekritisieren of heimelijk uitproberen en daarmee terechtkomen in een voor de buitenwereld onverstaaanbare passie!

Maar iets concreter nu.

Kweken

We gaan ervan uit dat u vertrekt van aangekochte planten. Zaad oogsten is een mogelijkheid voor de echte soorten, doch ook voor de cultivars, maar dan zonder garantie op identieke planten. Zaadoogst bij *D. barberae* was vorige jaren bij ons geen probleem ondanks de veel vermelde steriliteit binnen 1 kloon van de soort. Benieuwd zijn we zelf of ook de andere soorten zaad zullen vormen. Zaaïen kan dan in de koude kas in zaaipotjes vanaf half maart of later.

Diascia's beschouwt u best als éénjarigen zo u op zeker wilt spelen met buitenoverwinterende planten. U kan dan makkelijk via stek (meer over stek in ons nummer 3 van het jaar 1991) de voorraad voor het komende jaar aanleggen (vgl. *Pelargonium*). Tegenover zaaïen heeft u dan ook het voordeel van de vroegere bloei. De ideale periode voor stek schijnt augustus te zijn, doch vroeger kan ook, want alle soorten wortelen zeer vlug aan. Wie *D. rigescens* stekt, let er wel op de stek vlak onder een knoop aan te snijden want de holle stengel is gevoelig voor inrotten.

D. barberae en andere liggende soorten willen ook wel eens ter plaatse aanwortelen of zijn met wat aanaarden af te leggen. Vooral *D. fetcaniensis*, met ondergrondse uitlopers, laat zich dan weer scheuren, en is om deze reden ook één der meest vorstbestendige soorten. Insnijden van uitgebloeide planten geeft bossiger struikjes en hernieuwde bloei.

Overwintering in volle grond is te proberen voor alle soorten, zeker als u een voorraadjje binnen kan houden in de koude kas. Waar de meeste soorten vochtminnend zijn, is het wel beter een droge overwintering te creëren door afscherming met bv. glas of een plaatsing op een drainerende helling of tegen een muur.

Wat de teelt betreft kunnen we het hierbij laten, wel wetende dat we zelf verder uitkijken naar zaadvormende soorten en cultivars waarbij we uw ervaringen graag willen vernemen.

Naamgeving

Veel populaire geslachten in tuincultuur blijken (nog steeds) geen geofficialiseerde Nederlandse naam te hebben. En zelfs indien ze die wel hebben, houden we ons liever aan de aloud gekende, meestal Latijnse naamgeving (*Deutzia*, *Forsythia*, etc..).

Ook *Diascia* zal voorlopig of wie weet wel ten eeuwige titel *Diascia* blijven. Met de soortnaam erbij ontstaan dan soms onbegrijpbare en onuitspreekbare constructies die we ook hier met wat speurwerk weer tot begrijpbare taal kunnen herleiden (een trouwens zeer boeiende bezigheid).

Of *ascia* nu verwijst naar de sporen of naar de venstertjes van de bloem zal wel voor altijd onopgelost blijven. Alvast hebben de Zuidafrikanen het geslacht vertaald als *Horingtjies* en dit zal dan wel niet slaan op "*die twee deursigtige geel vensters*" maar wel op "*de sakkies of spore op die twee boonste lobbe*".

Zuid-Afrika is nog meer aanwezig in *D. fetcaniensis* wat verwijst naar de vindplaats op de Fetcani-pas. En bij *D. vigilis* wordt het helemaal mooi. *Vigil* namelijk betekent wachter. Het wachter zijn is in niets terug te vinden in de natuur van *D. vigilis* zelf, maar wel in de grote basaltblok die als een uitkijkpost blijkt te torenen bij het amfitheater van het Royal Natal National Park; en aan welks voet inderdaad *D. vigilis* groeit. *D. barberae* werd genoemd naar mevr. Barber die in 1870 zaad doorstuurde naar de Kew Gardens. De hoge en stevige *D. rigescens* (= de stijve) en de als Nieuwzeelandse spinazie vlezige *D. mollis* (= de zachte) lijken ons passend benaamd.

Cultivarnamen verwijzen dan weer rechtstreeks naar de kleur ('Lilac mist', 'Apricot') of naar onstaansplaats ('Hopley's Apricot') of naar de kweker ('Derry Watkins').

Onze ervaringen

Terug naar onze plantjes zelf.

D. fetcaniensis als winterharde, zodevormende doorbloeier vat vele goede eigenschappen van het geslacht samen. *D. vigilis* is een stevige groeier met een lichte zachtroze bloei wat hem tot een buitenbeentje maakt. *D. rigescens* is veelbelovend met z'n stevige structuur (holle vierkante stengels en zittend blad) en compacte bloeiaar. *D. barberae* kennen we als de "Vogelmuur"

onder de *Diascia*'s, niettemin met een stevige bloemgrootte en vormgeving ter compensatie. *D. mollis* met kruipende stengels is een goede matvormer. In meer gestructureerde aanleg onder bv. rozen zal ie zeker niet misstaan.

Wat de cultivars betreft kunnen we niet om 'Ruby Field' en de 'Apricots' heen. De eerste, als een verbeterde *D. barberae*, leent zich als hanger voor potbeplanting, maar de andere ook, waarbij het abrikooskleurige aspect aan snoepgoed doet denken. Fijne charme.

Voorlopig doen 'Lilac mist' en 'Lilac Belle' het minder goed. Op zich zijn ze al teer zodat we een fijne bloemennevel verwachten, desnoods slechts volgend jaar.

'Derry Watkins' en 'Rupert Lambert' blijken *D. vigilis* in groei en bloei te evenaren. We wagen ons niet aan een precieze kleuromschrijving want we vrezen nu al *Diascia* dol te zijn.

Tijd dus om te eindigen; niet zonder u op onze ruildag te verwachten, waar we onze stekvoorraad kunnen aanbieden en ook niet zonder perspectief op meer *Diascia* ervaring met nieuwe soorten en cultivars.

Bibliografie (aanwezig ter inzage bij Paul Goetghebeur)

BENHAM, S. 1987. *Diascia*. A survey of the species in cultivation. *The Plantsman* 9(1) : 1-16.

GARBUTT, S. 1994. The up-and-coming *Diascia*. *The Garden* 1/94 : 18-21.

HILLIARD, O.M. & BURTT, B.L. 1984. A revision of *Diascia* section *Racemosae*. *J. S. Afr. Bot.* 50(3) : 269-340.

KÖHLEIN, F. 1993. Steingartenstaude, Sommerflor oder Topfpflanze? *Diascia*. *Garten Praxis* 2/93 : 17-19.

VOGEL, S. 1984. The *Diascia* flower and its bee. An oil-based symbiosis in Southern Africa. *Acta Bot. Neerl.* 33(4) : 509-518.

Figuur 3. Links, *Diascia megathura*, rechts *D. anastrepta*.

Spontane plantengroei van kazerne de Hollain

Geert HEYNEMAN
Posthoornstraat 30, 9050 Ledeberg

Voor een leek lijkt het verbazingwekkend wat op een braakland allemaal voor 'onkruid' ontkiemt. Slechts één jaar na het afbreken van de kazerne de Hollain, gelegen tussen de Leie en de Brusselsepoortstraat, staat het reeds vol met 'wilde' planten. Tussen wat op zo'n braakterreintjes in Gent normaal kiemt, zijn een aantal bijzondere planten verschenen.

Het slopen van de kazerne heeft heel wat herinneringen aan een rijk verleden omgewoeld. Als cavaleriekazerne heeft de kazerne de Hollain sinds de 13de eeuw tot midden deze eeuw heel wat verschillende nationaliteiten aan militairen geherbergd. Met hun paarden brachten ze voedselvoorraden van hooi en granen mee. En met dat hooi en legermateriaal zijn heel wat onkruidzaden meegekomen en nadien begraven tussen de gebouwen.

De intense omwoeling bij het afbreken van de kazerne heeft nu een aantal van die zaden weer aan de oppervlakte gebracht en een goed kiembed geschapen.

Er kiemden bv. een 30-tal plantensoorten die van nature thuishoren in het oosten van het Middellandse zeegebied, voornamelijk klaverachtigen.

Enkele van deze bijzondere vondsten : Alexandrijnse klaver, Perzische klaver, *Trifolium lappaceum*, *Trifolium pallidum*, *Trifolium scutatum*, *Trifolium strictum*, *Trifolium nigrescens*, *Trifolium ischmocarpum*, *Hedysarum coronarium*, Gele wikke, Zwarte mosterd, Schorpioenstaart, *Lallemantia* cf. *iberica*, Driekleurige winde, Drie-urenbloem, *Malope malacoides*, *Erodium malacoides*, ...

Planten die gewoonlijk opduiken op braakliggende terreinen in de stad zijn onder andere Vlinderstruik, Muurleeuwebek, Honingklavers, Wilgen, Langbaardgras, Ruige zegge, Stijve windhalm, enz.

Met het water van de Leie en de Schelde zijn enkele planten meegekomen die thuishoren in moerassen. Door de verstoorde bodem is de natuurlijke afwatering traag en is een pseudo-moerassituatie ontstaan. Enkele voorbeelden van dergelijke moerasplanten zijn : Moerasspirea, Geplooid vlotgras en Geknikte vossestaart.

Er staan ook enkele soorten van houtkanten, zoals Bosaardbei en Bosandoorn.

Enkele ontsnapte tuinplanten uit de buurt zoals Japanse kamperfoelie en Hemelboom maken de soortenrijkdom van dit terreintje compleet.

Tot nu toe zijn tussen november 1994 tot juli 1995 een kleine tweehonderd soorten spontaan opgeschoten planten gevonden. Herbariummateriaal van de bijzondere vondsten wordt gedeponeerd in het herbarium van de Universiteit Gent.

Een tocht langs de zuilen (opgebouwd uit opgerolde verroeste golfplaten) toont enkele van deze planten. Tijdens de Gentse Feesten zijn enkele geleide wandelingen langs de spontane flora gehouden. Tot eind augustus (of nog iets langer ?) is het terrein ingericht als een verzameling alternatieve volkstuintjes, waar een niet-georganiseerde groep kunstenaars hun creativiteit hebben kunnen uiten.

De inrichting van het terrein is mede gerealiseerd door :

- Geert Heyneman, Posthoornstraat 30, 9050 Ledeberg
- Wouter Van Landuyt, Instituut voor Naturbehoud, Kiewitdreef 5, 3500 Hasselt
- Marc Libert, Plantentuin Universiteit Gent, Ledeganckstraat 135, 9000 Gent

Voor meer informatie, telefonisch : 09 / 232 29 25.

Spontaan voorkomende planten op het terrein van de kazerne de Hollain

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Gewone esdoorn
<i>Agrostis capillaris</i>	Gewoon struisgras
<i>Agrostis gigantea</i>	Hoog struisgras
<i>Agrostis stolonifera</i>	Fioringras
<i>Ailanthus altissimus</i>	Hemelboom
<i>Alopecurus geniculatus</i>	Geknikte vossestaart
<i>Alopecurus myosuroides</i>	Duist
<i>Alopecurus pratensis</i>	Grote vossestaart
<i>Anagallis arvensis</i>	Rood guichelheil
<i>Angelica sylvestris</i>	Gewone engelwortel
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Fluitekruid
<i>Apera interrupta</i>	Stijve windhalm
<i>Apera spica-venti</i>	Grote windhalm
<i>Arabidopsis thaliana</i>	Zandraket
<i>Arctium minus</i>	Kleine klit
<i>Arenaria serpyllifolia</i>	Zandmuur
<i>Arrhenatherum elatius</i>	Glanshaver
<i>Artemisia vulgaris</i>	Bijvoet
<i>Asplenium ruta-muraria</i>	Muurvaren
<i>Atriplex prostrata</i>	Spiesmelde
<i>Ballota nigra</i>	Stinkende ballotte
<i>Barbarea stricta</i>	Stijf barbarakruid
<i>Betula pendula</i>	Ruwe berk
<i>Bidens frondosa</i>	Zwart tandzaad
<i>Bromus hordeaceus</i> s.s.	Zachte dravik
<i>Bromus sterilis</i>	IJle dravik
<i>Bromus tectorum</i>	Zwenkdravik
<i>Buddleja davidii</i>	Vlinderstruik
<i>Campanula rapunculus</i>	Rapunzelklokje
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Gewoon herderstasje
<i>Cardamine hirsuta</i>	Kleine veldkers
<i>Carduus crispus</i>	Kruldistel
<i>Carex flacca</i>	Zeegroene zegge
<i>Carex hirta</i>	Ruige zegge
<i>Cerastium fontanum</i>	Gewoone hoornbloem
<i>Cerastium glomeratum</i>	Kluwenhoornbloem
<i>Cerastium semidecandrum</i>	Zandhoornbloem
<i>Chaenorrhinum minus</i>	Kleine leeuwebek
<i>Chelidonium majus</i>	Stinkende gouwe

Chenopodium album
Chenopodium ficifolium
Chenopodium polyspermum
Chenopodium rubrum
Cirsium arvense
Cirsium palustre
Cirsium vulgare
Convolvulus arvensis
Convolvulus tricolor
Conyza canadensis
Coronopus didymus
Crepis biennis
Crepis capillaris
Cymbalaria muralis
Diplotaxis tenuifolia
Echinochloa crus-galli
Elymus repens
Epilobium angustifolium
Epilobium ciliatum
Epilobium hirsutum
Epilobium montanum
Epilobium parviflorum
Epilobium roseum
Equisetum arvense
Equisetum palustre
Erodium malacoides
Erophila verna
Festuca 'rubra' groep
Filipendula ulmaria
Fragaria vesca
Galinsoga ciliata
Galinsoga parviflora
Galium aparine
Geranium molle
Geranium pusillum
Geum urbanum
Glechoma hederacea
Glyceria declinata
Gnaphalium uliginosum
Hedera helix
Hedysarum coronarium
Hibiscus trionum

Melganzevoet
Stippelganzevoet
Korrelganzevoet
Rode ganzevoet
Akkerdistel
Kale jonker
Speerdistel
Akkerwinde
Driekleurige winde
Canadese fijnstraal
Kleine varkenskers
Groot streepzaad
Klein streepzaad
Muurleeuwebek
Grote zandkool
Hanepoot
Kweekgras
Wilgeroosje
Beklierde basterdwederik
Harig wilgeroosje
Bergbasterdwederik
Viltige basterdwederik
Bleke basterdwederik
Heermoes
Lidrus

Vroegeling
Rood zwenkgras
Moerasspirea
Bosaardbei
Harig knopkruid
Kaal knopkruid
Kleefkruid
Zachte ooievaarsbek
Kleine ooievaarsbek
Geel nagelkruid
Hondsdrif
Getand vlotgras
Moerasdroogbloem
Klimop

Drie-urenbloem

Holcus lanatus
Hypericum perforatum
Hypochoeris radicata
Juglans regia
Juncus bufonius
Lactuca serriola
Lallemantia cf. iberica
Lamium album
Lamium amplexicaule
Lamium hybridum
Lamium purpureum
Lapsana communis
Lathyrus pratensis
Lolium multiflorum
Lolium perenne
Lonicera japonica
Lotus corniculatus
Lotus uliginosus
Lycopus europaeus
Lythrum salicaria
Lythrum sp.
Mahonia aquifolium
Malope malacoides
Malva neglecta
Malva parviflora
Malva sylvestris
Matricaria discoidea
Matricaria maritima ssp. inodora
Matricaria recucita
Medicago arabica
Medicago lupulina
Medicago polymorpha
Melandrium album
Melilotus alba
Melilotus indica
Melilotus neapolitana
Melilotus officinalis
Melilotus sulcata
Mentha aquatica
Mercurialis annua
Mycelis muralis
Myosoton aquaticum

Gestreepte witbol
 Sint-Janskruid
 Gewoon biggekruid
 Okkernoot
 Greppelrus
 Kompasla

Witte dovenetel
 Hoenderbeet
 Ingesneden dovenetel
 Paarse dovenetel
 Akkerkool
 Veldlathyrus
 Italiaans raaigras
 Engels raaigras
 Japanse kamperfoelie
 Gewone rolklaver
 Moerasrolklaver
 Wolfspoot
 Grote kattestaart

Mahonia

Klein kaasjeskruid
 Kleinbloemig kaasjeskruid
 Groot kaasjeskruid
 Schijfkamille
 Reukeloze kamille
 Echte kamille
 Gevlekte rupsklaver
 Hopklaver
 Ruige rupsklaver
 A vondkoekoeksbloem
 Witte honingklaver
 Kleinste honingklaver

Citroengele honingklaver

Watermunt
 Tuinbingelkruid
 Muursla
 Watermuur

Ornithopus perpusillus
 Papaver dubium
 Papaver rhoeas
 Phalaris arundinacea
 Plantago lanceolata
 Plantago major ssp. intermedia
 Plantago major ssp. major
 Poa annua
 Poa compressa
 Poa pratensis
 Poa trivialis
 Polygonum aviculare
 Polygonum lapathifolium
 Populus tremula
 Potentilla anserina
 Portulaca oleracea
 Quercus robur
 Ranunculus repens
 Ranunculus sardous
 Ranunculus sceleratus
 Raphanus raphanistrum
 Reseda lutea
 Reseda luteola
 Robinia pseudacacia
 Rubus 'fruticosus' groep
 Rumex conglomeratus
 Rumex crispus
 Rumex hydrolapathum
 Rumex maritimus
 Rumex obtusifolius
 Rumex palustris
 Sagina apetala
 Sagina procumbens
 Salix caprea
 Salix multinervis (x)
 Salix rubens (x)
 Scorpiurus muricatus
 Senecio inaequidens
 Senecio jacobaea
 Senecio viscosus
 Senecio vulgaris
 Silene vulgaris

Kleine vogelpootje
 Bleke klaproos
 Grote klaproos
 Rietgras
 Smalle weegbree
 Getande weegbree
 Grote weegbree
 Straatgras
 Plat beemdgras
 Veldbeemdgras
 Ruw beemdgras
 Varkensgras
 Beklierde duizendknoop
 Ratelpopulier
 Zilverschoon
 Postelein
 Zomereik
 Kruipende boterbloem
 Behaarde boterbloem
 Blaartrekkende boterbloem
 Knopherik
 Wilde reseda
 Wouw
 Robinia
 Braam
 Kluwenzuring
 Krulzuring
 Waterzuring
 Goudzuring
 Ridderzuring
 Moeraszuring
 Tengerere vetmuur
 Liggende vetmuur
 Boswilg

Schorpioenstaart
 Bezemkruiskruid
 Jacobskruiskruid
 Kleverig kruiskruid
 Klein kruiskruid
 Blaassilene

Sisymbrium officinale	Gewone raket
Solanum nigrum ssp. nigrum	Zwarte nachtschade
Solanum nigrum ssp. schultesii	Zwarte nachtschade
Sonchus arvensis	Akkermelkdistel
Sonchus asper	Gekroesde melkdistel
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel
Stachys sylvatica	Bosandoorn
Stellaria media	Vogelmuur
Stellaria uliginosa	Moerasmuur
Tanacetum vulgare	Boerenwormkruid
Taraxacum sectio Taraxacum	Paardebloem
Tragopogon dubius	Bleke morgenster
Trifolium arvense	Hazepootje
Trifolium campestre	Liggende klaver
Trifolium constantinopolitanum	Alexandrijnse klaver
Trifolium dubium	Kleine klaver
Trifolium hybridum	Basterdklaver
Trifolium ischmocarpon	
Trifolium lappaceum	
Trifolium medium	Bochtige klaver
Trifolium nigrescens	
Trifolium pallidum	
Trifolium pratense	Rode klaver
Trifolium repens	Witte klaver
Trifolium resupinatum	Perzische klaver
Trifolium scutatum	
Trifolium strictum	
Tussilago farfara	Klein hoefblad
Urtica dioica	Grote brandnetel
Veronica arvensis	Veldereprijs
Veronica peregrina	Vreemde ereprijs
Vicia cracca	Vogelwikke
Vicia hirsuta	Ringelwikke
Vicia lutea	Gele wikke
Vicia sativa ssp. nigra	Smalle wikke
Vicia tetrasperma ssp. tetrasperma	Vierzadige wikke
Vulpia myuros	Gewoon langbaardgras

Fig. 1. *Amsonia tabernaemontana*, met bloeistengel, detail van een bloemkroon en meeldraden (vast op de kroonbuis), een vrucht opgebouwd uit twee langwerpige deelvruchten, en het merkwaardig gevormde zaad.
(Gleason, 1963, The new Britton & Brown illustrated flora of the NE United States and adjacent Canada).

Iets voor u ? Amsonia tabernaemontana !

Ingrid VERDEGEM
Duffelstraat 12, 9890 Gavere

Je hebt plantjesmensen en je hebt trendvolgers. Voor de laatste groep is het wachtwoord al enkele jaren "blauwe tuin" of "blauwe border".

Blauwe bloemen schijnen het best te verkopen, en iedere rozencatalogus heeft wel een paar rozen met een verwijzing naar die kleur in de naam. Dat "Veilchenblau" viespaars is deert alleen de koper die z'n goeie geld kwijt is, en zich volgend jaar toch weer laat verleiden door "Nil Bleu" (die is viesgrijslila).

Genoeg afgedwaald. Onze aandacht gaat ook dit keer volkomen naar de plantjesmensen, die met liefde, plezier en veel tijd een speciale plant kunnen opkweken tot een lust voor het oog en de ziel. Want dat is *Amsonia* (zo zullen we hem maar familiair noemen) zeker.

Stel u even voor. Donkerbruine zaden, langwerpig en rond, ongeveer 6 mm lang. Een miniatuuruitgave van moederkoorn. Men vertrouwt die in het voorjaar voorzichtig toe aan de vochtige zaaigrond en zorgt voor een beetje warmte, 15-18° is ideaal. Geduld is nu nodig want de plant kiemt eerder traag. Hij doet er vier weken over.

Bij het verschijnen van de eerste echte blaadjes, moet je verspenen volgens het boekje, afharderen en in de zomer uitplanten in de volle grond. Misschien haalt hij dit eerste jaar zelfs de tien centimeter. Het doorstaan van de winter verloopt probleemloos als men een beetje beschutting aanbrengt (mijn enige exemplaar overleefde zelfs na half uitgekrabd te zijn door de kippen). De belangrijkste gevaren loeren onder de vorm van slakken en aardrupsen.

In de lente van het tweede jaar ziet men bij de wortelhals de eerste tekenen van leven, in de vorm van knoppen die erg op die van een esdoorn lijken. Helaas zijn dat er maar twee of drie, en ze groeien zéér traag. Tot een hoogte van 60 tot 70 cm, waarna ze de hele zomer statig met de andere borderplanten meewuiven in de wind. Nét écht, maar geen bloem te zien.

De volgende lente (na een winter zonder kippen) staan er al veel meer knoppen aan de wortelhals, en kan je geloven dat men deze plant in de Engelse boeken "clump-forming" noemt. Het is maar goed dat die Engelse tuiniers allemaal zo oud worden dat ze dat meemaken, want vóór een *Amsonia* een flinke "clump" wordt, verlopen er heel wat jaartjes. En dat is meteen de reden waarom deze plant zo zelden in de handel te krijgen is.

Voortkweken door delen kan je vergeten omdat de stengels allemaal op dezelfde plaats op de wortelhals vertrekken, en niet vanuit een warrige massa van wortels en semi-individuele plantjes zoals bij makkelijk deelbare planten als asters en daglelies.

Stekken is al even utopisch, behalve misschien van de nieuwe scheutjes in het voorjaar, een beetje zoals bij de chrysant, maar daar heb ik zware twijfels over.

Zaaïen en opkweken is dus de enig haalbare methode, en dus duur want zeer traag.

Het eindresultaat maakt echter de inspanning ruimschoots de moeite waard. De bloemen verschijnen trosvormig aan het eind van de sierlijke, volledig bebladerde stengel. Het zijn net vijfspuntige waterblauwe sterretjes. De plant behoort tot de Maagdenpalmfamilie, en heeft er de glanzende langwerpige tegenoverstaande bladeren van.

Niet storen is de boodschap. Geen activiteiten zoals onkruidbestrijding met de hak of de drietand die de wortels kunnen beschadigen, niet verplanten. Geef een beetje steun tijdens de bloei, en omdat *Amsonia* van halfschaduw houdt kan die steun best van een stevige borderbuur of een struikje komen.

Voor voldoende water is hij dankbaar, maar hij is heel sterk en overleefde de afgelopen warme zomer bij mij zonder veel aandacht.

Kortom, *Amsonia* is een ideale plant voor mensen met tijd die eens iets anders willen. En we zouden het bijna vergeten: hij kan zó de blauwe border in ...

Cyrilla GILLIS
Asschout 2, 9940 Evergem

Op zaterdag 7 oktober bezoeken we met onze vereniging twee plaatsen in noordelijk Vlaams Brabant.

1. Compostbedrijf Jean Pain, Londerzeel

In het Hof ter Winkelen is een uitzonderlijk compostbedrijf gevestigd. Dit bedrijf omvat o.a. een bezoekerscentrum, waar demonstraties worden gegeven en uitleg wordt verschaft over :

- houtgewascompostering,
- thuiscompostering van keuken- en tuinafval,
- compostgebruik in de tuin,
- kweek van compostwormen, ...

Het centrum verzorgt workshops ter plaatse, voordrachten op verplaatsing, informatiestands voor diverse groepen en in het bijzonder voor scholen.

De groenproblematiek van gemeenten komt aan bod tijdens opleidingsdagen voor ambtenaren en vakmensen. Een brochure "Compostgids voor de gemeente" is beschikbaar, als een bijzonder nummer van hun tijdschrift "Compost News".

Meer informatie ter plaatse. Komt dat zien !

2. Nationale Plantentuin, Meise

Deze nationale instelling (jawel, tweetalig) is momenteel gevestigd in het Domein van Bouchout te Meise, een onderdeel van de Koninklijke Schenking.

Het domein omvat een zeer ruim parkgedeelte, enkele vijvers, een kasteel, een uitgestrekt plantenpaleis (serres), en een groot, modern onderzoeksgebouw met herbarium.

Tijdens ons bezoek worden we rondgeleid doorheen een tentoonstelling over koffie ("Kawa"), waar een aantal misverstanden omtrent dit produkt uit de weg worden geruimd.

Daarna wandelen we, afhankelijk van het weer (oktober is al een gevaarlijke maand voor uitstappen), ofwel :

- doorheen de buitencollectie, met een rondleiding in een aantal van de levende verzamelingen, zoals coniferen, bamboesoorten, houtige gewassen, heidesoorten, ...
- ofwel gaan we naar binnen in de (warme en min of meer droge) serres, met hun collecties (sub)tropische planten uit Afrika, Amerika, Azië en Australië, de economische planten, de Victoriakas, ...).

Programma

9 u : vertrek in Gent, aan de Plantentuin

10 u : bezoek aan het compostbedrijf

13 u : lunch of meegebrachte picknick, op een nog te bepalen plaats

14 u : bezoek aan de Nationale Plantentuin

c. 18 u : einde

c. 19 u : terug in Gent.

Inschrijving door overschrijving van 750 F op ons rekeningnummer 001 - 1192154 - 03 van de Vrienden van de Plantentuin Gent, met vermelding : Compost & Meise.

Betaling vóór 15 september aub.

Boomkolen

Paul GOETGHEBEUR
Plantentuin

Nee, u leest goed, hier is geen sprake van (alweer) een tikfout, het gaat echt over boomkolen...

Vrienden hebben tijdens een bezoek aan het kanaaleiland Jersey een aantal zaden meegebracht van een bijzonder koolras, dat we Boomkool zouden kunnen dopen, geïnspireerd op de wetenschappelijke naam (*Brassica oleracea* var. *arborescens*).

Deze kool werd vroeger algemeen gekweekt op deze Britse Kanaaleilanden, omwille van een dubbel gebruik : bladeren als veevoer, en de stammen als palen of wandelstokken.

Door de omschakeling naar industrieel mengvoer, en door het teloorgaan van de intensieve handenarbeid, nodig bij het vervaardigen van de wandelstokken, is de populariteit van de Boomkool flink gedaald, en behoort ze nu eerder tot het rijk van de curiosa.

Het zaaien gebeurt bij voorkeur in de vroege herfst. De planten overwinteren als rozet. In het voorjaar schieten ze op, de stengel groeit (sterk) uit (record : 6 meter !), de bladeren staan verspreid langs de stengel, behalve aan de top waar ze een eerder kleine, losse kool vormen. In de loop van dit tweede jaar (soms pas in het derde jaar) gaat de plant bloeien, in een breed vertakt bloemgestel met honderden gelige bloemen.

De (jonge) bladeren worden aangeprezen als voedsel, omwille van hun snel gaar worden en lichte verteerbaarheid (ongewoon bij kolen).

Dank zij de goede zorgen van enkele bevriende tuiniers zijn nu bij mij een groot aantal zaden beschikbaar op aanvraag. U stuurt mij (adres op laatste pagina) een aan uzelf gerichte en voldoende gefrankeerde omslag, en kort nadien krijgt u thuis een pakje boomkoolzaad...

Parker S. & Stevens Cox G. (1974). The Giant Cabbage of the Channel Islands. Guernsey Hist. Monogr. 10 : 23 p.

Bomen over bomen

Ernst VAN ALTENA
Chansons van Ernst, 1965

In oktober zijn de bomen
van hun zomerwee bekomen
en ze zuchten dan : we zijn weer onder ons ...
Geen gebrom meer, of geknetter,
geen getetter of geschetter ...
En ze kleden zich in feest'lijk goud en brons.
En dan houden ze een party in het Spanderswoud.
Met de varens en de mossen en het kreupelhout.
En ze lachen en ze bomen met elkaar,
op die laatste zonnedagen van het jaar.

Kijk, de eiken
staan te prijken
met hun bruine
brede kruinen,
de kastanje
met oranje
kroonjuwelen ...
En de vlieren
staan gevieren
populieren
te versieren,
bij de vennen
kussen dennen
de abelen ...
En de ceders

doen wat teders
met de els,
westewinden
strijken linden
door hun pels.
Coniferen
converseren
met de sterke
blanke berken.
Ook de essen
en cypressen
komen los,
van september
tot november
in het bos !

Maar helaas, een weekje later
heeft haast elke boom een kater
van dat al te vrolijk najaarszonnefeest.
En zij laten met z'n allen
al hun bronzen blaren vallen
en ze denken 't is weer mooi genoeg geweest.
Bij de eerste najaarsstormen in het Spanderswoud,
gooien zij elkaar met eikels en met stukken hout.
En zo vechten alle bomen met elkaar,
op die eerste winterdagen van het jaar.

Ja, dan beuken
alle beuken,
op de eiken
die niet wijken,
maar geniepen
met de iepen
en de berken ...
En de sparren
harrewarren
met de vlieren,
die weer klieren
door de tere
coniferen
te bewerken ...
Populieren

staan te tieren
naar de olm ...
En die dwaze
beukt de haze-
laar tot molm !
Alle dennen
slaan hun pennen
naar de essen
en cypressen.
Ook krakélen
de abelen
er op los ...
In november
en december
in het bos !

Agenda 1995

September

Zaterdag & zondag 02-03, Plantentuin, van 9-16 u
Plantenmeeting & Plantenkeuring. **Gratis toegang !**

Zondag 03, om 10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de gidsengroep.
Thematische rondleiding : Hoe wordt ik een reus ?, door
Ferdinand Cobbaut.
Gevolgd door een receptie, aangeboden aan de leden die
zich hebben **ingeschreven** voor de grote **barbecue** (kent
u de origine van dit woord ?)...

Donderdag 28, om 9 u, Plantentuin, Palmarium : opening van de
16de Paddestoelententoonstelling (t/m di 3 oktober).
Meer informatie op p. 44.

Oktober

Zondag 01, om 10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de gidsengroep.
Thematische rondleiding : Paddestoelen, door Cyrilla Gillis.

Dinsdag 03, om 17 u, Plantentuin, Palmarium : einde van de
16de Paddestoelententoonstelling.

Zaterdag 07, busuitstap naar Londerzeel (compostbedrijf) en
Meise (Nationale Plantentuin).
Vertrek aan de Plantentuin om 9 u.
Informatie & **inschrijving** op p. 19-20.

November

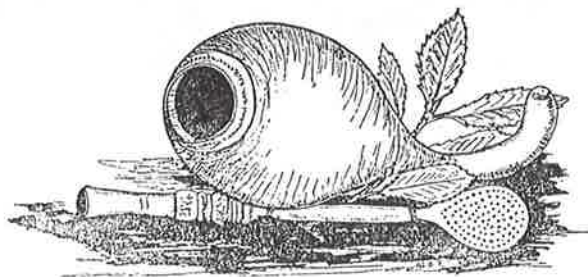
Zondag 05, om 10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de gidsengroep.
Thematische rondleiding : Het najaar, door Harald Evrard.

Zaterdag 18, Plantentuin, 9-12 u (eventueel tot 16 u).
Kransen met droog materiaal, o.l.v. Gilberte Comhaire-Neyt.
Informatie & *inschrijving* op p. 45.

December

Zaterdag & zondag 02-03, Plantentuin, van 9-16 u
Plantenmeeting & Plantenkeuring. ***Gratis toegang !***

Zaterdag 16, om 15 u, Plantentuin
Algemene Ledenvergadering, met als gastspreker Prof. M.
De Cleene, over "Risicoplanten in en om uw huis".

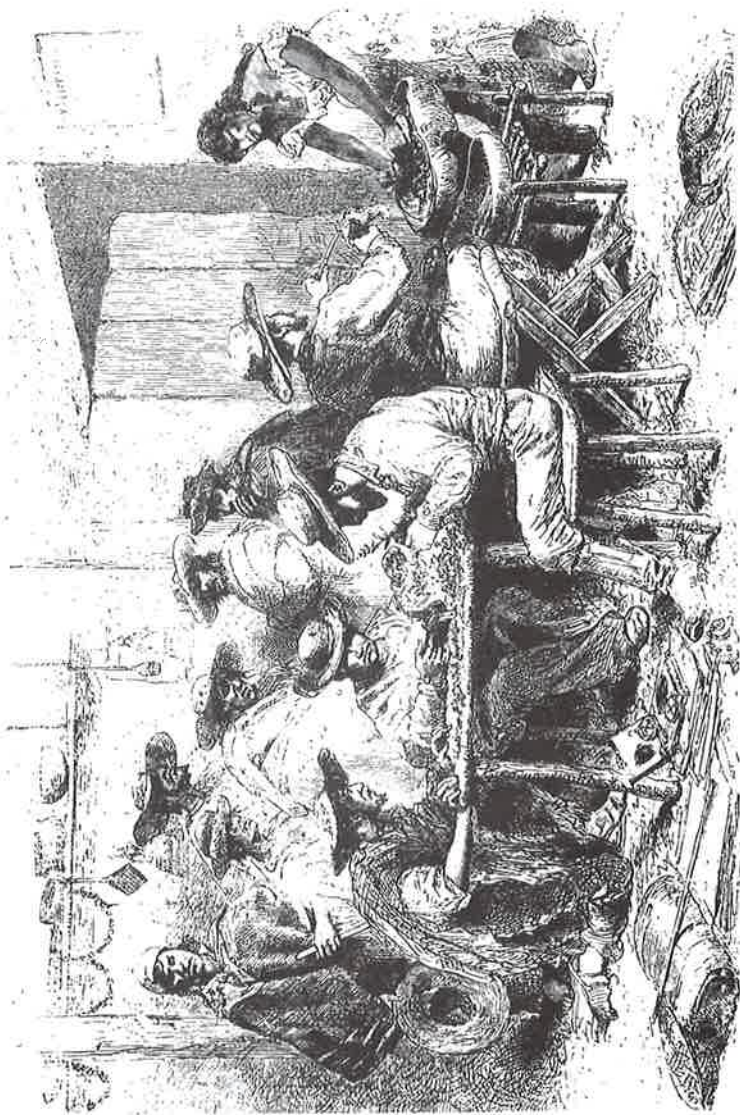

Fig. 1. Een plantenverzamelaar in Colombia omstreeks 1870.
(André E., *L'Amérique équinoxiale*).

De Vliegende Dood

Bernard SYMOENS
Van Hammelaan 34, 8210 Loppem

Amper 150 jaar nadat er begonnen werd met de systematische exploratie van het binnenland van Zuid-Amerika, is men al druk bezig met grote stukken van het Amazonegebied grondig te vernielen onder het mom van exploitatie.

Hallucinant, onbegrijpelijk en ook beschamend, vooral als men beseft dat die systematische vernietiging van de jungle gebeurt nog voor een volledige inventaris kon opgemaakt worden van wat er leeft op gebied van fauna en flora. En wat dit laatste betreft, gaat het eigenlijk om een ramp omdat tegelijk ook de mogelijkheid verloren gaat om alle nuttige planten (bijv. als geneesmiddel) die er zijn (waren?) te leren kennen.

Nochtans was men zich vanaf het begin bewust van de veelzijdige rijkdommen van het oerwoud. Of om het met Robert H. Schomburgk (1804-1865) te zeggen, uit "A description of British Guiana" (1840) :

" Het dichte en bijna ondoordringbare woud in het binnenland biedt onuitputtelijke schatten, niet enkel voor de architectuur in al haar vertakkingen, maar eveneens voor het vervaardigen van meubelen en voor vele andere doeleinden die bijdragen tot het herstel van de gezondheid of het comfort en de weelde van de mensen. Niet minder produktief voor wat betreft geneeskrachtige kruiden zijn de savannes; en een opsomming van de verschillende nuttige bomen en kruiden zou vele vellen papier vullen. "

Het was natuurlijk één zaak om zoiets vast te stellen, maar een heel ander probleem om deze schatten te vinden en bekend te maken. Ook al omdat in de Europese salons het oerwoud van het Amazonegebied eerder bekend werd als een soort romantische hel, waar avonturiers heen trokken om vooral goud en edelstenen te zoeken. En om er belaagd te worden door allerhande vreselijke gevaren in de vorm van gifslangen, bloedzuigers, muskieten, alligators, piranha's en natuurlijk ook koppensnellers en andere wilde Indianen die de toch welmenende blanke met gifpijlen

bestookten. Dat laatste deed (en doet!) het vooral goed als onmisbaar decorelement in avonturenfilms en strips, en het gif waarmee de pijlpunten bestreken werden, nl. curare, komt men nogal eens tegen als oorzaak van dood in detectiveverhalen. Toch is het geen verzinzel van op hol geslagen schrijvers, en het pijlgif curare is wel degelijk een realiteit, maar het evolueerde intussen van griezelig moordwapen naar een erkend geneesmiddel !

Hier volgt dan beknopt het verhaal van deze merkwaardige ontwikkeling van het beruchte gif, dat de bijnaam kreeg van de "vliegende dood", naar een geneesmiddel dat leven brengt.

Verskillende reizigers die in de voorbije eeuwen Zuid-Amerika en Midden-Amerika bezochten brachten verslag uit over Indianen die blaaspijp en gifpijlen gebruikten. Eén van de vroege berichten hierover vinden we bij William Dampier (1651-1715) in zijn "Nieuwe Reystogt Rondom De Wereld" uit 1698 :

" Zy gebruyken spatten die ontrent acht voet lang zyn / uyt welke zy vergiftige pyltjes blaazen; en in 't bespringen van hunne vyanden gaan zy zo stil tewerck / en neemen zo snel weder de vlugt dat de Spanjaards hen nooit konnen vinden. Hunne pyltjes zyn van Makaw-hout gemaakt / en ontrent zo dik en lang als een braynaald; 't eene end daarvan is met kattoen bewonden / en 't ander end is zeer dun en scherp / en met kerfjes ingekeept als een harpoen; zulks dat overal waar het treft / het terstond afbreekt; door de zwaarte van 't dikste end; zynde met voordacht zo dun gemaakt / omdat het niet zou konnen tegenhouden; en dit afgebroken end kan zeer zwaarlyk / ter oorzaak van de kerfjes / uytgekreegen worden. "

Dit was in 1681 toen Dampier op weg naar Cartagena (in het huidige Colombia) de rivier Darién onderzocht en er Spanjaarden aantrof die hem over deze Indianen vertelden. Zelf was hij een Engelsman die vooral bekend werd als piraat, maar tussendoor ook actief was als plantenjager. Het plantengeslacht *Dampiera* werd naar hem genoemd, en zijn plantenverzameling bevindt zich in het herbarium van het British Museum en Oxford.

Een andere reiziger die het gebruik van gifpijlen bij de Indianen van het oerwoud vaststelde was Charles-Marie de la Condamine. (1701-1774). Hij leidde de expeditie van de Académie des

Sciences naar Zuid-Amerika (1735-1744). Zelf was hij in de eerste plaats een wiskundige, en de plantkundige voor deze expeditie was Joseph de Jussieu (1704-1779). Wellicht zijn de nota's van C.M. de la Condamine over rubber beter bekend, maar terloops vermeldt hij in zijn reisverslag toch ook iets over het pijlgif dat de Indianen gebruiken om te jagen. Hij was trouwens de eerste om te experimenteren met curare, vooral met het oog op een tegengif. In zijn reisverslag vinden we o.a. volgende aantekeningen :

" Hoewel we over jachtgeweren beschikten, hebben we tijdens onze tocht stroomafwaarts hoofdzakelijk wild gegeten dat gedood werd met gifpijlen... Er is geen enkel gevaar om vlees te eten van wild dat op deze manier gedood werd, want het gif is enkel dodelijk wanneer het in de bloedstroom terecht komt. Het tegengif is zout ofwel suiker. "

Hij had dit van de Indianen gehoord, maar wou deze informatie toch zelf eerst controleren en gebruikte hiervoor kippen die hij verwondde met een gifpijl met curare die hij tijdens zijn reis verzameld had :

" Tijdens mijn verblijf te Cayenne bracht mijn nieuwsgierigheid mij ertoe om uit te vissen of het gif van de gifpijlen die ik voor een jaar bewaard had, nog steeds werkzaam was. Een kip die in de vleugel geprikt werd met één van deze pijlen bleek een minuut later te bezwijken. De kip werd bevangen door stuiptrekkingen, en hoewel ze suiker te slikken kreeg ging ze dood ".

Naar verluidt zou het gif werkzaam blijven voor langer dan dertig jaar (M.B. Kreig, 1965, in "Green Medicine") en zouden zout en suiker niet erg nuttig zijn als antgif. Charles-Marie de la Condamine zou ook de planten verzameld hebben die aan de basis lagen van curare.

Maar het is pas met Alexander von Humboldt (1769-1859) en Aimé Bonpland (1773-1858), in dat de bereiding van curare grondiger onderzocht werd.

Tijdens hun reis door Amerika (1799-1804) kregen ze de gelegenheid om de bereiding van het gift te observeren :

" We hadden het geluk een Indiaan te vinden die minder dronken was dan de anderen en die bezig was met de bereiding van het curare gif met vers verzamelde planten. Dit was de plaatselijke apotheker. In zijn verblijf vonden we een grote ketel uit klei vervaardigd en gebruikt om de plantensappen te laten trekken. Alsook enkele ondiepe vaten voor de verdamping en evenals een trechter opgerolde bananenbladeren die dienden voor het filtreren van de vloeistof. In de hut die omgevormd was tot een scheikundig laboratorium heerste de grootste orde. Deze Indiaan stond in de missie bekend als "maître du poison". Hij had het onverstoorbare voorkomen en de pedante toon die men vroeger ook bij de Europese apotheker aantrof ... "

Na deze nogal sarkastische inleiding volgt een gedetailleerde beschrijving van het bereidingsproces van curare. Het gif werd van de verse of gedroogde takken van een klimplant, de bejuco de mavacure, gemaakt. De met een mes afgeschaafde schors van de takken werd met een steen fijngestampt.

De gemalen, geelkleurige massa werd in een trechter van opgerolde bananenbladeren gedaan en met koud water overgoten. De gelige vloeistof die er aan de onderkant uitdruppelde was het gif. De vloeistof werd als melasse in een grote aarden kom verhit en ingedikt. Aan het kokende, stropelige sap werd het niet-giftige, kleverige sap van de grootbladige kiracaguero-boom toegevoegd, zodat het gif aan de pijlpunt bleef kleven. Het geheel stonde tot een teer- of siroopachtige massa. Af en toe nodigde de Indiaan von Humboldt en Bonpland uit om de vloeistof te proeven. De graad van bitterheid bepaalde wanneer het brouwsel klaar was :

"Het heeft een heel lekkere, bittere smaak, en Bonpland en ik hebben vaak kleine hoeveelheden geproefd. Het is niet gevaarlijk als men zeker weet dat men niet aan lippen of tandvlees bloedt ".

Het lijkt een beetje op een Russische roulette, maar beiden overleefden de proef en brachten enkele monsters van het gif mee naar Europa. Ze waren echter niet in staat om de planten die bij de bereiding gebruikt werden botanisch te bepalen, omdat die op dat moment niet bloeiden en geen vrucht droegen.

Ze stelden wel vast dat het curare dat ze op verschillende plaatsen tijdens hun reis onderzochten van zeer uiteenlopende kwaliteit was.

Een andere reiziger die een rol speelde bij het beter bekend maken van curare was Charles Waterton (1782-1865). Bij het begin van zijn reisverslag "Wanderings in South America" (1825) vermeldt hij kort het doel van zijn expeditie :

" In de maand april, 1812, verliet ik Stabroek om door de wildernis van Demerara en Essequibo, een deel van Guiana in Zuid-Amerika te reizen. De voornaamste doelen waren het verzamelen van een hoeveelheid van het sterkste Wourali-gif en het bereiken van de binnenlandse grensversterking van Portugees Guiana ".

Wourali is één van de Indiaanse namen voor curare. Wourali verwijst volgens Waterton ook naar de klimplant die als hoofdbestanddeel voor de gifbereiding dient. Er komen meerdere ingrediënten bij kijken, zowel plantaardige als afkomstig van dieren. Hiervan geeft Waterton in zijn boek een uitgebreide beschrijving, evenals van de vervaardiging van hun pijlen en de blaaspijp. Hij vermeldt enkel de Indiaanse namen van de planten en het is pas later dat door J.G. Wood met de hulp van de plantkundige J. Britten de Latijnse soortnaam van de planten toegevoegd werd.

" Twee dagen voor de Macoushi Indiaan het gif bereidt, trekt hij het bos in op zoek naar de ingrediënten. Een klimplant groeit in deze wildernis die Wourali genoemd wordt. Hiervan komt de naam van het gif en het is er het voornaamste bestanddeel van. Als hij genoeg van deze plant verzameld heeft, graaft hij een wortel op met een zeer bittere smaak. Dan gaat hij op zoek naar twee soorten bolplanten die een groen en kleverig sap bevatten. Hiervan verzamelt hij de stengels. Tenslotte zoekt hij nog twee soorten mieren ..."

Thuisgekomen voegt hij er nog sterke Indiaanse peper aan toe, plus de gemalen giftanden van de Labarri slang, evenals die van de Counacouchi. Verder zijn er bijzondere voorzorgen te nemen, zoals vasten tijdens het ganse bereidingsproces.

Fig. 2. Diverse soorten van het genus *Strychnos*, waaronder *S. toxifera* (B), *S. castelnaeana* (G).
(Solereider, 1895, Loganiaceae, in Engler & Prantl, Nat. Pflanzenfam. 4, 2).

In de Explanatory Index op het einde van "Wanderings in South America" uit 1889 wordt een en ander verduidelijkt. De klimplant Wourali is *Strychnos toxifera*, de bittere wortel of hyarri is *Lonchocarpus* (wellicht *Lonchocarpus sericeus*).

Verder vernemen we dat de pijlen afkomstig zijn van de bladeren van de Coucourite of *Maximiliana regia* (nu *Maximiliana maripa*), en dat de blaaspijp bestaat uit twee stukken, de Ourah (*Arundinaria schomburgkii*) en de Samourah (*Iriartia setigera*). Terloops wordt ook vermeld dat het sap van de wortel van *Lonchocarpus* gebruikt wordt bij de visvangst.

De Indianen werpen het gif in het water en door de verlamrende werking komen de vissen na korte tijd boven drijven, waarna ze zonder moeite gevangen kunnen worden.

Waterton kon na een moeilijke maar geslaagde expeditie naar huis keren met een hoeveelheid curare bereid door de Macoushi, blijkbaar de beste en sterkste soort die er te vinden was. In Londen begon hij in 1814 enkele experimenten met curare, om de werking van het gif beter te leren kennen en om eventueel een tegengif te kunnen vinden. Hiervoor gebruikte hij ezels.

" In Londen werd een ezel ingeënt met wourali gif en stierf na 12 minuten ... Een ezelin kreeg het wourali gif in de schouder en stierf blijkbaar 10 minuten nadien. Er werd dan een insnijding gemaakt in de luchtpijp en met een blaasbalg werden de longen gedurende twee uur van lucht voorzien. De schijndood hield op, de ezelin richtte de kop op en keek rond. Maar door het onderbreken van de luchttoevoer zonk het dier terug in den schijnbare dood. De kunstmatige ademhaling werd onmiddellijk verder gezet voor nog eens twee uur. Dit redde de ezelin van een finale dood. Ze stond op en wandelde rond, blijkbaar zonder enige pijn ...

Voor meer dan een jaar zag ze er mager en ziekelijk uit, maar herstelde vlug de volgende lente en halverwege de zomer was ze zelfs dik en dartel ".

De ezelin kreeg de naam Wouralia en werd voor de rest van haar leven (nog 25 jaar) met alle denkbare ezelcomfort ondergebracht op Walton Hall, het landgoed van Earl Percy.

Volgens M.B. Kreig in "Green Medicine" (1965) betekenden deze experimenten in 1814 een keerpunt in de geschiedenis van curare. In de meeste gevallen zou het leven gered kunnen

worden door verstikking te voorkomen. En de typische eigenschap van curare om spieren te ontspannen zou aldus gebruikt kunnen worden in de geneeskunde. Maar er zouden nog heel wat jaren overheen gaan voor curare doeltreffend in de geneeskunde zou toegepast worden.

Eén van de redenen hiervoor was de uiteenlopende samenstelling van curare al naar gelang de streek waar het vandaan kwam. Dit samen met de terughoudendheid van de Indianen omtrent de bereiding en de mogelijke vindplaatsen van de nodige planten, zorgde ervoor dat het lang duurde voor men met zekerheid kon bepalen welke planten verantwoordelijk waren voor de spierverslammende werking van curare. Maar ondanks deze hindernissen ging het zoeken verder, zowel op het terrein als in de laboratoria. Er werden talrijke expedities op touw gezet om het "geheim" van de rituele curarebereiding te doorgronden en vooral exacte botanische informatie omtrent de gebruikte planten in te winnen. Belangrijk in dit verband waren zeker de expedities van de gebroeders Schomburgk, die tot drie maal toe het oerwoud van Brits Guiana introkken om te proberen de Indianen (vooral dan de medicijnman van de stam) er toe te bewegen iets van hun door overlevering van vader op zoon geheim gehouden kennis prijs te geven. Hoewel ze niet in staat waren om alle planten die bij de bereiding van curare gebruikt werden te determineren, lukte het hen toch het hoofdbestanddeel te bepalen, nl. *Strychnos toxifera*. Dit was in de jaren 1840. Het ging blijkbaar om een andere plant dan deze gevonden door C.M. de la Condamine (*Strychnos castelnaeana*), en totaal verschillend van de plant die zowat 100 jaar later als hoofdingrediënt van curare bij de Chazuta Indianen verzameld werd door Guillermo G. Klug (*Chondrodendron tomentosum*). Maar zoals reeds vermeld, er komen nog meer planten bij kijken, en deze verschillen van streek tot streek, van stam tot stam. Zo worden ook *Curarea toxicofera*, *Curarea candicans* en *Abuta imene* als bron voor curare vermeld (D.J. Mabberley in "The plant-book", 1990).

De oogst van de expedities werd voor onderzoek doorgestuurd naar laboratoria waar men zowel de werking van het eindproduct als de werking van de afzonderlijke planten probeerde te doorgronden. Zo toonden de experimenten van Claude Bernard in 1850 aan dat curare de overbrenging van zenuwimpulsen naar de spieren blokkeert. Een eerste medische toepassing van curare was bij slachtoffers van tetanus, in 1858. Maar de resultaten

waren nogal uiteenlopend omdat de kracht van de ingevoerde curare niet steeds identiek was.

Een gestandaardiseerde vorm van curare, bestemd voor medisch gebruik, kwam er pas in 1943, dank zij het afzonderen van het werkzame bestanddeel D-tubocurarine uit *Chondrodendron tomentosum*. En uit *Strychnos toxifera* werd o.a. toxiferine bekomen dat eveneens als spierontspannende stof aangewend wordt. Het onderzoek loopt nog altijd verder en er zijn verschillende kwalen waarbij de werkzame bestanddelen van de curareplanten nuttig blijken (o.a. multiple sclerosis, de ziekte van Parkinson, ...). Vooral bij heelkundige ingrepen zou de spierontspannende werking goede diensten bewijzen. Wat eigenlijk aanzet tot een optimistisch besluit voor dit artikeltje dat in mineur begon : wellicht worden door het moderne medische gebruik van het dodelijkste wapen uit de jungle nu meer mensenlevens gered dan er ooit in het verleden door hetzelfde wapen verloren gingen.

Bibliografie

- Beck, H. (1990). Alexander von Humboldts Amerikaanse ontdekkingsreis, 1799-1804.
Uitgeverij Hollandia, Baarn.
- Dampier, W. (1698). Nieuwe Reystogt Rondom De Wereld.
Abraham de Hondt, 's Gravenhage.
- Desmond, R. (1977). Dictionary of British and Irish Botanists and Horticulturists .
Taylor & Francis, London.
- Dodge, B.S. (1962). Plants that changed the world.
Phoenix House, London.
- Hagen, V.W. von (1949). South America called them.
The Travel Book Club, London.
- Hill, A.F. (1952). Economic Botany.
Mc Graw-Hill Book Comp., New York.
- Kreig, M.B. (1965). Green Medicine.
George G. Harrap & Co., London.
- Mabberley, D.J. (1990). The plant-book.
Cambridge University Press, Cambridge.
- Schomburgk, R.H. (1970). A description of British Guiana.
Augustus M. Kelley Publ., New York.
- Waterton, C. (1889). Wanderings in South America.
Macmillan and Co., London.

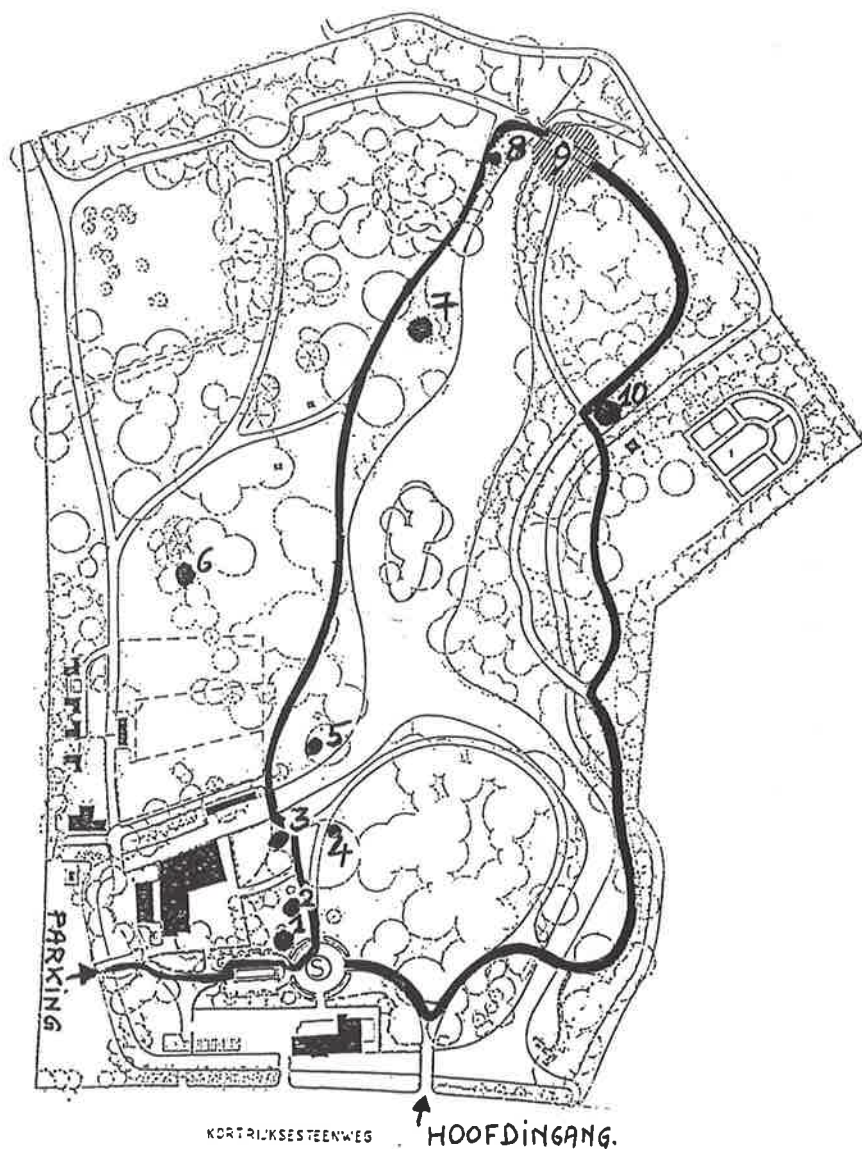

Fig. 1. Kaart van het Maaltepark, met aanduiding van de hier besproken bomen.

Het Maaltepark (deel 1)

Gilberte COMHAIRE-NEYT
Hofmeierstraat 8, 9000 Gent

Eerst een beetje geschiedenis...

Maaltebrugge zou tot het begin van de 9de eeuw deel hebben uitgemaakt van het grote Karolingische woud, dat begon aan het Eekhout (omgeving Citadelpark) en liep tot in Zulte, de grens tussen Oost- en West-Vlaanderen.

Door het verdrag van Verdun in 843 werd het immense rijk van Karel de Grote verdeeld onder zijn 3 erfgenamen : West Frankenland aan Karel de Kale, Midden Frankenland aan Lotharius, Oost Frankenland aan Lodewijk den Duitser.

Waar de oude Romeinse Heirweg doorkwam die Gent met Kortrijk verbond, liet Lotharius een brug aanbrengen die voorzien was van 14 arduinen palen. Men denkt dat deze de 14 mijlen verbeeldten tot de oude grenspalen van het Westgallische rijksg gebied van Karel de Kale.

Malata, Malte, Maelte, Maalte zou merkteken of grensteken betekenen, cfr. maalboom (grensteken) in verouderd Nederlands.

Het woud degenereerde onder menselijke invloed en klimatologische omstandigheden tot een Wastina of Veld (heide en mager bos) dat de dorpingen als weidegrond gebruikten.

Omstreeks 1200 richtte de Sint-Pietersabdij een ontginningshoeve op in de kern van dit gebied, nl. Scheldevelde. Onder gravin Margareta van Constantinopel (1202-1280) werd de Rietgracht rond Gent gegraven om de jurisdictie van de Gentse schepenbank af te bakenen tegen de heerszuchtige abten van Sint-Baafs en Sint-Pieters. Later komt hier de Rietgracht in de Leebeek die de Scheedbeek opneemt en samen de Maaltebeek vormen, en tevens de grens uitmaken met Sint-Denijs-Westrem en Zwijnaarde.

Na een rijk en bewogen verleden werden 3 grote verkeerswegen, telkens een goede eeuw na elkaar, aangelegd.

Vooreerst werd de steenweg Gent - Kortrijk omstreeks 1720 aangelegd om de kronkelende Oude Heirweg te vervangen, die

langs alle oude dorpskernen liep (die heirweg werd indertijd aangelegd op de hoogst gelegen delen tussen Leie en Schelde). In 1839 werd de spoorweg Gent Zuid - Kortrijk aangelegd. Vlak achter het Maaltepark lag de eerste halte na Gent Zuid. Rond 1910 werd het Sint-Pietersstation gebouwd en kwam er een volledig nieuw tracé naar Kortrijk. In 1952-1953 werd de autosnelweg Brussel - Oostende aangelegd. In 1955 werd het oude tracé van de Kortrijkse steenweg vlak vóór het park vervangen door het huidige met een brug over de Ringvaart (1955-1964).

Het Kasteel Maaltebrugge.

Op de Ferraris-kaart van 1771-1778 staat het huidige kasteel vermeld als "Blauwe Poorte". Sinds het begin van de 19de eeuw werd het "Chateau de Maaltebrugghe" genoemd.

Dit kasteel, gelegen met zijn achtergevel naar de Kortrijkse steenweg en met zijn voorgevel naar het park, werd oorspronkelijk gebouwd als buitenverblijf voor de zomermaanden.

Het omvat twee delen in verschillende stijl. Het oudste gedeelte, in Louis XV stijl, dateert van 1754 en werd voorzien van het wapen van de familie de Hemptinne. Het jongste deel, in neogotische stijl, werd achteraf bijgebouwd door Joseph de Hemptinne toen er veel te weinig ruimte was voor zijn 8 opgroeiende kinderen (ca. 1860). De kapel is een pareltje van neogothiek getekend door J.B. Bethune.

Joseph de Hemptinne deed hier een bloeiende kunstenaarskolonie ontstaan die de neogothiek tot ver buiten onze landgrenzen ging uitdragen. Het atelier Bressers-Blanchaer, de goudsmederij Bourdon, kunstsmederij Fierlefijn zijn even zoveel namen verbonden met de neogothiek.

Het kasteel heeft zwaar geleden onder de bezetting tijdens de beide oorlogen.

In 1955 werd het kasteel en het park verkocht aan de stad Gent. Het park is 11 ha groot en nu vrij toegankelijk voor het publiek.

Kuierend door het park.

De wandeling begint aan de grote parking naast het park. Over het bruggetje bemerkt men links de gebouwen van de plantsoendienst en de cafetaria-feestzaal Chalet de Maalte, opgericht in de oude paardestallen en het koetshuis, de tuin der muzen, met in vorm geknipte haagbeuken, een waterbekken met waterlelies.

Links van het pad bevindt zich een *Chinese spiescypres* (1) (*Cunninghamia lanceolata*). Fylogenetisch vormt deze boom een schakel tussen de mammoetbomen op het noordelijk Halfrond en de araucaria's op het zuidelijk Halfrond. James Cunningham, een arts in dienst van de East India Company, was de eerste amateur plantenjager uit het Westen die in China aan het werk toog. In 1700 beschreef hij een tot dan onbekende boom, die later naar hem genoemd werd, en in begin van de 19de eeuw in Europa is geïmporteerd. In moderne tuinen is *Cunninghamia* een zeer zeldzame gast. Hij is nauwelijks winterhard en wordt lelijk door het invriezen der takken.

Iets verder bemerken we een *Valse Christusdoorn* (2) (*Gleditsia triacanthos*). Afkomstig uit Noord-Amerika, en genoemd naar een Duitse plantkundige uit de 18e eeuw : Johann Gottlieb Gleditsch. *Tri-acanthos* betekent drie-doorn. De doornenkroon die Christus op het hoofd gedrukt kreeg was zeker niet afkomstig van deze boom, daar hij in de Oude Wereld niet voorkwam, vandaar "Valse".

Het is een mooie boom, vooral in de herfst wanneer de bladeren goudgeel verkleuren en de grote peulen er donker tegen afsteken. Voor laanbeplanting schijnt hij minder geschikt omdat de takken gemakkelijk breken, maar hij kan wel dienen voor het aanleggen van schermen in industriegebieden daar hij goed bestand is tegen luchtvervuiling.

Links bemerken we een *Amerikaanse tulpenboom* (3) (*Liriodendron tulipifera*), die stamt uit Noord-Amerika. De naam die de bosbouwers hem geven "gele populier" klinkt wat weinig charmant, want het is een prachtige boom met grote, zéér opvallende bladeren en grote welriekende bloemen. Men kan geen gemakkelijker, minder eisende boom vinden, hij groeit snel, is bestand tegen luchtverontreiniging, mishandeling door ondeskundige snoeiers, en is weinig vatbaar voor ziekten.

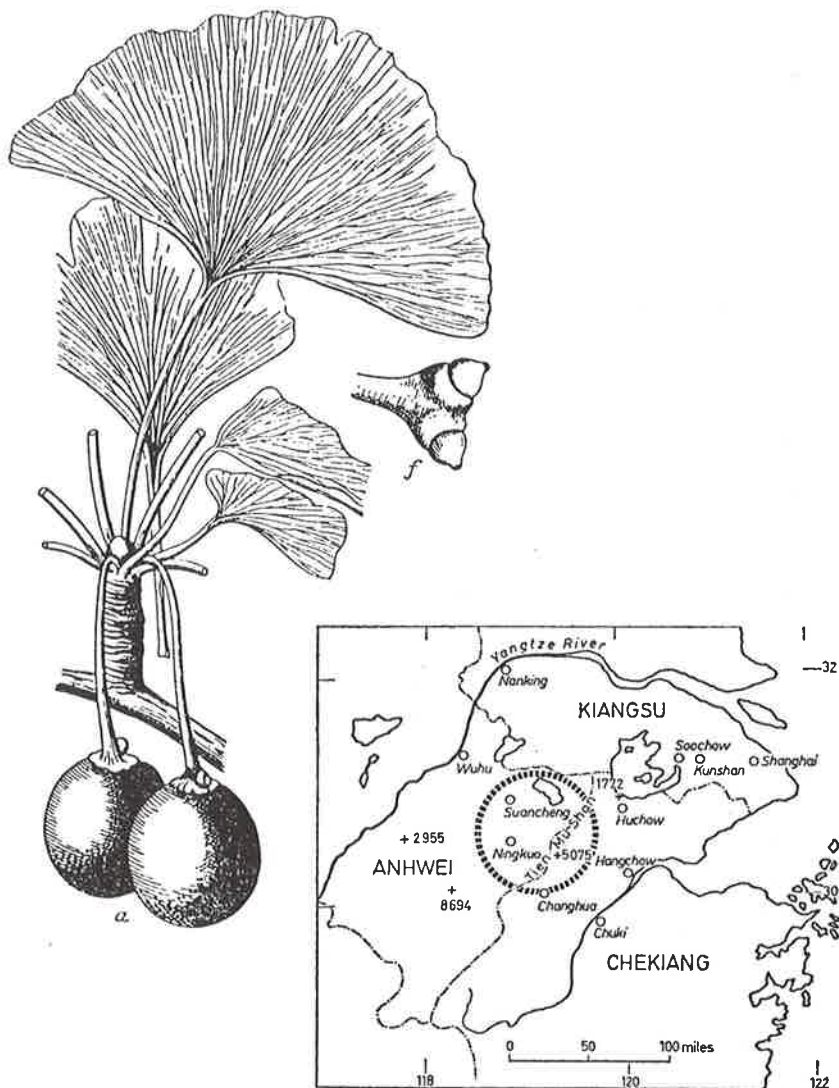

Fig. 2. Ginkgo (*Ginkgo biloba*).

Kortlot met enkele bladeren, twee vrouwelijke "kegels", elk met één uitgegroeid zaad. Rechts een detail van een jonge "kegel", met de twee jonge zaadknoppen.

Areaalkaart van wild bekende Ginkgo.

(Krüssmann G., 1972, Handbuch der Nadelgehölze).

Als we rechtsomkeer maken zien we een majesteit van een beuk, een geënte rode beuk. Bemerk het entspoor dat in de loop der jaren uitgegroeid is tot een kwabbenkraag. Naar schatting zou deze beuk tussen 150 en 200 jaar oud zijn.

Eens over het brugje krijgt men toegang tot de vrije parkzone en het dierenpark met goud- en zilverfazanten, pauwen, kalkoenen en een pony. In dit gedeelte staan een aantal monumentale bomen waaronder een verzameling eiken (Zomereik, Wintereik, Amerikaanse eik, Moerasedik, Donzige eik), verschillende grote beuken (o.a. treurbeuk en rode beuk).

De **Donzige eik** (5) (*Quercus pubescens*) is een grijsbladige boom, die vaak breder wordt dan hoog. De twijgen zijn dicht grijsbehaard net als de onderzijde van de jonge bladeren. De eikels groeien in zeer kort gesteelde trosjes van 1 tot 4. De ondiepe napjes zijn bedekt met dicht opeenstaande grijs wollige schubben en omsluiten 1/3 van de eikel.

Iets verscholen vinden we een **Ginkgo** (6) (*Ginkgo biloba*) van behoorlijke omvang. *Ginkgo* beleefde zijn bloeitijd in Amerika, Azië en Australië reeds in een periode vóór onze coniferen verschenen, en lang vóór de opkomst van de loofbomen.

Reeds voor het begin der IJstijden schijnt een teruggang te zijn ingetreden, die langzaam voortschreed, tot er maar één plekje overbleef, waar de oude zonderling zich kon handhaven.

Toen de mens op het toneel verscheen, had *Ginkgo* zich teruggetrokken in de bergwouden van Tse-kiang in het uiterste oosten van China. Nog steeds komt hij daar in het wild voor (fig. 2). De heropleving is te danken aan priesters, die de boom in hun tempeltuinen plantten, eerst in China, later ook in Japan. De huidige naam is de Japanse versie van de Chinese naam *Jin kwo* (zilveren vrucht). Het Westen hoorde voor het eerst van *Ginkgo* toen Kaempfer in 1690 over zijn bezoek aan Japan rapporteerde. In 1730 deed het eerste exemplaar zijn intrede in Europa, in Utrecht, en in 1754 in de Kew Gardens in Londen (die boom staat er nu nog). Het voortbestaan na je eigen tijd heeft het voordeel dat al je vijanden verdwenen zijn. Ongetwijfeld heeft *Ginkgo* miljoenen jaren geleden ziekten te verduren gehad, en werd hij aangevreten door insecten. Maar als nu eiken kwijnen en iepen ten gronde gaan, blijft *Ginkgo* onaangetast en gezond. Ook bij de ergste luchtvervuiling behouden de waaivormige bladeren hun frisheid, de ideale laanboom dus.

De boom is op z'n mooist in het late najaar als de bladeren van groen overgaan in helder botergeel, zonder een spoor van bruin of oranje. Voor laanbeplanting kiest men mannelijke exemplaren (de boom is tweehuizig) omdat de rottende zaden onaangenaam ruiken naar ranzige boter en ze geven een vieze smeerboel op de grond. Het exemplaar hier is een vrouwelijke boom.

Blijven we het pad verder volgen langs de vijver dan bereiken we het bosgedeelte van het park. Op deze beperkte oppervlakte van ± 4 ha bevinden zich 30 boomsoorten. Als belangrijkste geslachten zijn er : eik, beuk, esdoorn, els, es, hazelaar, paardekastanje, berk, linde.

Alvorens we het bosgedeelte induiken, bemerken we rechts juist voor een strook kornoelje twee bomen waarvan het blad, stam en silhouet een opvallende gelijkenis vertonen met eik. Het gaat echter om twee exemplaren van de *Slipbladels* (7) (*Alnus glutinosa* 'Laciniata').

Voorbij de strook kornoelje hebben we rechts een groep *Moerascypresen* (8) (*Taxodium distichum*). Deze bladverliezende naaldboom is inheems in de Verenigde Staten van Amerika en wordt gekenmerkt door opvallende, hoge kniewortels die als grauwe rotspartijen langsheen de waterrand uitsteken.

Moerascypresen worden tegenwoordig nogal eens aangeplant. De boom groeit mooi regelmatig en kan ook heel goed op drogere gronden geplant worden, waar hij het onwaarschijnlijk goed doet. Wat men bij het planten van deze boom in gewone tuingrond zal moeten missen, zijn de merkwaardige ademwortels die pas gevormd worden als de boom in de buurt van water staat. Bekijk de prachtige schors en voel er ook eens aan, ondanks het ruwe uiterlijk voelt de schors zacht aan.

Rechts over het bruggetje bevindt zich één van de grootste bomen in Gent, nl. een *Canadapopulier* (9) (*Populus x canadensis*). Het betreft hier een vrouwelijke boom, ook populieren zijn tweehuizig. Actueel zijn de populierenaanplantingen steeds mannelijke bomen, die groeien vlugger en zijn dus vlugger kaprijk dan de vrouwelijke.

In dit gedeelte zijn de eiken zowel qua aantal als qua soortendiversiteit behoorlijk vertegenwoordigd.

Een eind langs het pad aan de eerstvolgende viersprong staat links een merkwaardige eik, nl. *Quercus heterophylla* (10), te herkennen aan een langwerpig gaafrandig tot onregelmatig bochtig getand blad. Deze soort is een kruising tussen de Wilgbladige eik (*Quercus phellos*) en de Amerikaanse eik (*Quercus rubra*).

Van hieruit kunnen we over de Leebeek de speeltuin bereiken waar een Anna Paulowna-boom staat te verpieteren en waarschijnlijk eerstdaags zal geroid worden om veiligheidsredenen.

Aan het pad langs de grens met het Don Bosco instituut bemerken we rechts een Moeraseik en een kanjer van een Zomereik, net vóór het brugje.

Zo komen we aan de hoofdingang aan de Kortrijkse steenweg waar we toch even letten op de arduinen palen aan het ingangshek. Deze palen waren onder Napoleon aangebracht aan de toenmalige tolpoort, de Keizerspoort. Toen de tolrechten afgeschaft werden onder minister Frère Orban werden de palen verwijderd en aangekocht door Jozef de Hemptinne, die ze aan de ingang van zijn domein plaatste. Op iedere arduinen zuil zijn 24 speren te herkennen, die herinneren aan het antieke Rome waar 24 lictoren met een speer in een bundel (de *fascies*, vandaar fascistische partij, opgericht onder Mussolini) de hoogwaardigheidsbekleders voorafgingen.

Naast de grote diversiteit aan bomen en planten treft men ook diverse diersoorten in het park, vooral vogels. Het bosgedeelte is een trekpleister voor mezen, kauwen, spechten, lijsters, vinken, boomklevers, boomkruipers, roodborstjes, winterkoninkjes enz. Het Maaltepark, groene oase aan de rand van de stad is zeker een bezoek waard.

BIBLIOGRAFIE

Hevaert, G. Stadsgids publicaties.
Plantsoenendienst Stad Gent (1994). Dag van het Park 1994.
Johnson, H. (1980). Het bomenboek Zomer & Keuning.
De Reu, G. (1974). Scriptie Natuurgids.
Press, B. (1992). Bomengids van Europa.

Paddestoelententoonstelling

Een klassieker van de Plantentuin, met name de herfstelijke paddestoelententoonstelling, zal dit jaar voor de 16de maal worden georganiseerd.

Van woensdag 27 september tot en met dinsdag 3 oktober krijgt u in het Palmarium een overzicht van wat deze nog veel te weinig gekende groep organismen ons te bieden heeft.

Nuttige en schadelijke aspecten, geuren, kleuren en smaken, een nooit gezien soortenassortiment, dat alles ligt er te bewonderen, elke dag tussen 9 u en 17 u.

Een rondleiding met gids kan worden aangevraagd bij het bestuur van de Plantentuin (tel. 09 - 264 5073). Voor klassen kunnen ook diverse types werkbladen worden aangevraagd.

Ter attentie van onze leden-fijnproevers : dit jaar wordt een poging ondernomen om de tentoonstelling een gastronomisch addendum te bezorgen, aansluitend bij een vroegere maar helaas verloren gegane traditie.

Op het ogenblik dat dit nummer naar de drukker gaat, is hieromtrent nog geen zekerheid bereikt. We zullen proberen om u op de hoogte te houden...

Voor leden en aanverwanten die wensen mee te werken aan de tentoonstelling :

- tijdens de dagen voorafgaand aan de tentoonstelling komen we vaak handen tekort, uw aanwezigheid kan bijzonder hulpzaam zijn !

- ook tijdens de tentoonstelling kan u helpen, door op geregelde tijdstippen (verse) paddestoelen naar onze tentoonstelling te brengen; ze worden dan ter plaatse van een naam voorzien en worden dan opgenomen in de uitgestalde verzameling, voor onze bezoekers.

Kransen met droog materiaal

Gilberte COMHAIRE-NEYT
Hofmeierstraat 8, 9000 Gent

Gezien het bijzondere succes van de "kransendag" vorig jaar willen we dit jaar hetzelfde thema hernemen.

Op zaterdag 18 november zal Gilberte u begeleiden bij het vervaardigen van uw droomkrans.

We werken van 9 tot 12 u maar wie de microbe te pakken heeft kan doorwerken tot 16 u (dan eigen lunchpakket meebrengen!). De activiteit gaat door in de inkomhal van de serres.

Zelf mee te brengen :

1) Plantenmateriaal (naar eigen fantasie) : denne- en sparrekegels, elzeppoppen, doosvruchten (papavers enz.), bloembodems van uitgebloeide bloemen, geglycerineerde en gedroogde bladeren, gedroogde bloemen (Hortensia, rozen, amaranten, ...) grassen, rozebottels, noten (hazelnooten, pinda's, walnoten), zaden van pompoen, bonen, eikels, kastanjes, kruiden en specerijen voor wie een kruidenkrans wil maken (muskatnoten, jeneverbessen, kaneelstokken, kruidnagels, steranijs), gedroogde appel- en appelsienschijfjes.

2) Hulpmiddelen : tang om ijzerdraad te knippen, schaar, bloemenschaar, mes ijzerdraad en wikkeldraad (ter plaatse te bekomen), bloementape bruin of groen, lijmpistool (is ter beschikking, maar wie er zelf een heeft, bringe die best mee).

3) Kransvorm (naar keuze) :

- zelfgemaakt in twijgen van Blauwe regen, Treurwilg, Berk, ...
- krans in styropore (piepschuim),
- krans in bruine oasis (ter plaatse te verkrijgen).

De diameter van de krans kiest u naar de hoeveelheid materiaal, waarover u beschikt.

Bij de algemene ledenvergadering op 16 december zouden we een mini-tentoonstelling willen inrichten met onze creaties.

Inschrijving : door overschrijving van 350 F ***vóór 1 november*** op het rekeningnummer 001-1192154-03 van Vrienden Plantentuin, met vermelding "kransen".

Aantal deelnemers beperkt tot 10 !!

TIP : breng uw fototoestel mee !

Wij herdenken piëteitsvol ...

Reeds vele jaren woonde een natuurminnende ziel aan de overzijde van het Citadelpark. Door dit park, waarvan ze alle bomen en planten kende, wandelde ze honderden keren naar de Plantentuin van de RUG. Ze vond beide delen van dit park één geheel, en betreurde ten zeerste dat er een drukke verkeersweg doorheen gesneden was.

Nog vooraleer de vereniging "De Vrienden van de Plantentuin" gesticht werd, was ze een van die vrienden waaruit de stichting is kunnen ontstaan. Trouw deelnemer aan de studie-wandelingen van de Natuurgidsen, met een zeer uitgebreide kennis van de planten, die ons veel bijgebracht heeft. Vol bewondering in ieder jaargetijde voor nieuw ontluikend leven, ontdekking van vers ontloken bloei of verkleuring, waarover ze met heel veel entoesiasme vertelde, wat de intimi aanspoorde om te gaan zoeken naar het plekje waar dit verse nieuwe moois te pralen stond, en om het er ook te gaan bewonderen.

Een edel mens, bejaard en veerkrachtig, waarrond tal van gelijkgestemden een ongedefinieerde kern vormden met vrijblijvende initiatieven.

De laatste jaren begon de hoge leeftijd te drukken. In plaats van, vooral bij minder goed weer, door het park te stappen naar de Plantentuin, werd tram en bus genomen om toch nog de activiteiten "in de Ledeganck" te kunnen bijwonen.

De getrouwen ontbeerden plots haar aanwezigheid. Na verloop van tijd kwam ze, ietwat verouderd, toch nog heel even terug. Daarna zagen we ze niet meer.

En toen ontdekte een der intimi het onderstaande bericht in de krant...

Net geen 86 jaar geworden. Een mooie hoge leeftijd bereikt; tot op een paar jaar na nog heel levenskrachtig gebleven, een bewonderde verschijning, een gewaardeerde medestander, waaraan met heel dankbare gevoelens wordt teruggedacht; met dank om het goede, het mooie dat ze ons heeft veropenbaard.

Treurnis om het heengaan. Eeuwig dank om al wat ze ons heeft gebracht. De natuurexplosie van alle zomerse groei omsluit haar nu en dekt haar nu toe.

Zij ruste in vrede.

(J Vdb)

Mevrouw Henriette BRAVO - ALZADO,
kinderen en kleinkinderen,
melden U het overlijden van

haar zuster,

JUFFROUW

Yvonne Paula ALZADO

Geboren te Ledeberg (Gent) op 23 december 1909
en overleden te Asse op 4 juli 1995.

Volgens de wens van de overledene heeft de begrafenisplechtigheid plaats-
gehad in gesloten familiekring.

Dit bericht geldt als enige kennisgeving.

9000 Gent, Martelaarslaan 421.

Giften

Hier en op deze plaats willen wij een anonieme weldoener van onze Plantentuin van harte danken voor een bijzonder gewaardeerde gift van 5000 F ten voordele van onze Vereniging, en zo indirect voor onze geliefde tuin.

De Plantentuin heeft uw steun broodnodig, zowel financieel als moreel, d.w.z. giften zijn méér dan welkom, maar ook uw tussenkomsten bij de overheid ten gunste van onze tuin zijn mede bepalend voor onze toekomst.

Jobstudent

Trouwe bezoekers zullen misschien een nieuwe tuinier hebben opgemerkt, die tijdens de maand juli voornamelijk in het bosgedeelte actief is geweest. Deze jongeman werd tijdelijk ingeschakeld om de problematisch geworden zomerperiode te overbruggen, nu het aantal vaste tuiniers ver beneden de kritische grens is gedaald.

Uw bijdragen aan onze vereniging hebben dit mogelijk gemaakt : deze jobstudent is betaald geworden met steun van de Vrienden van de Plantentuin.

Beste dank vanwege het bestuur van de Plantentuin !

De VRIENDEN van de PLANTENTUIN GENT

**driemaandelijks tijdschrift
veertiende jaargang
nr. 3 september 1995
ISSN 0777 - 8821**

Redactie :
Paul Goetghebeur
Plantentuin, Ledeganckstraat 35
9000 Gent (telefoon : 09 - 264 5055)

Aan dit nummer hebben meegewerkt :

Konraed Camelbeke, Ferdinand Cobbaut, Gilberte Comhaire-Neyt, Inge Decuyper, Cyrilla Gillis, Geert Heyneman, Marc Libert, Karel Otten, Marcel Peremans, Bernard Symoens, Werner Van Ballaer, Jef Vandenbulcke, Katleen Van der Gucht, Ingrid Verdegem.

Onze welgemeende dank gaat ook uit naar Christelle VanKerchove voor het verzorgde tikwerk, en naar Ferdinand Cobbaut, Gilberte Comhaire-Neyt, Jan Lenaerts, Dirk Rosseel, Adelin Van Heuverswijn en André & Denise Wille-Dhaese voor de plooi-, klief-, sorteer-, en transportactiviteiten, die het verschijnen van dit nummer mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 1995.

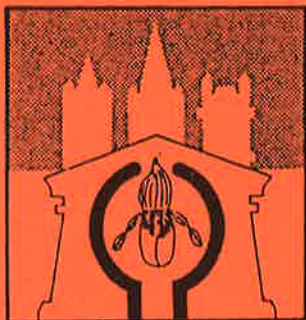
Overname van artikels is alleen mogelijk mits en ná schriftelijke toestemming van de redakteur.

Lidgeld 1995

U kan uw bijdrage overschrijven op rekening 001 - 1192154 - 03 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, met de vermelding : lid 1995 *(en graag naam + adres van het lid !)*.

**Gewoon lid : 300 BF
Beschermlid : 500 BF
Steunlid : 1000 BF**

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

driemaandelijks tijdschrift
veertiende jaargang
nr. 3 september 1995
ISSN 0777 - 8821

verantwoordelijke uitgever :
Paul Goetghebeur
Plantentuin
Ledeganckstraat 35
9000 Gent
tel. 09 - 264 5055

afgiftekantoor
LEDEBERG 1